

Narratief lectoraat Persoonsgerichte praktijkvoering 2015 t/m 2018

Fontys Hogeschool Mens en Gezondheid.

September 2019

‘Een bont en krachtig palet’

Het doel van dit narratief is om inzicht te bieden in de uitgangspunten, activiteiten en uitkomsten van het lectoraat Persoonsgerichte praktijkvoering van Fontys Hogeschool Mens en Gezondheid. Een narratief is een reconstructie op bepaalde onderdelen, waarbij we gebruik maken van voorbeelden om uitspraken te illustreren. Als onderdelen hebben we gekozen voor de vijf standaarden van het Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek (2016-2020) omdat deze voor het praktijkgericht onderzoek in het hoger beroepsonderwijs een generieke indeling vormen.

1. Profiel en programma (standaard 1)

Het lectoraat startte in 2015 met een nieuwe termijn, waarin na drie termijnen onderzoek en kennisontwikkeling omtrent evidence based practice, het accent kwam te liggen op het thema persoonsgerichte praktijkvoering. De formele benaming van het lectoraat is *Persoonsgerichte en Evidence-based praktijkvoering in zorg en welzijn*, maar doordat de focus al snel op persoonsgerichte praktijkvoering kwam te liggen, is deze titel in de wandelgangen ingekort. Vandaar dat we in het navolgende zullen spreken over het lectoraat PP.

Het lectoraat heeft haar thuisbasis binnen Fontys Hogeschool Mens en Gezondheid (FHMG) met de opleidingen: bachelor Verpleegkunde, master Advanced Nursing Practice, bachelor Toegepaste Gerontologie, associate degree en bachelor Management in de Zorg en associate degree Zorg & Technologie.

De opdracht van het lectoraat is breed; deze beperkt zich niet tot de verpleegkundige beroepspraktijk en ook niet tot een specifiek zorgdomein (bv. GGZ). Dit was een bewuste keuze van Directie en Management Team (MT) ten opzichte van de invulling in de eerdere termijnen, waarin het lectoraat gekoppeld was aan de verpleegkundige beroepsuitoefening.

Het lectoraat kan getypeerd worden als een leergemeenschap die zich richt op persoonsgerichte praktijkvoering in zorg en welzijn. Hierin wordt de expliciete morele intentie van het lectoraat zichtbaar: we proberen verschil te maken. Samen met de beroepspraktijk en de opleidingen willen wij methoden en kennis ontwikkelen om eigen regie en waardigheid van mensen te bevorderen, vanuit de gedachte dat dit een basale menselijke (en relationele) behoefte is, of het nu over burgers, cliënten, patiënten, professionals et cetera gaat. Uitgangspunten in ons werk en onderzoek zijn verbinding, creativiteit, bezieling en ruimte voor eigen kracht. We sluiten daarmee aan bij de kernwaarden van FHMG, die zijn verwoord als: persoonsgericht, innovatief, participatief en professionele autonomie (zie Kader 1). Het

lectoraat tracht zowel in haar onderlinge samenwerking van lectoraatleden als in de samenwerking met anderen binnen en buiten de organisatie, deze waarden vorm te geven.

1. Persoonsgericht staat voor een relationele benadering waarin recht wordt gedaan aan de uniekheid van personen en deze zich kunnen ontwikkelen (het humanistische streven naar 'human flourishing'). Uitgaan van eigen kracht is daarin een belangrijk werkprincipe.
2. Innovatief staat voor het zoeken naar vernieuwingen, daar waar bestaande werkwijzen, kennis of methoden niet meer volstaan om antwoorden te vinden op uitdagingen die de praktijk stelt. Creativiteit is daartoe een noodzakelijke voorwaarde.
3. Participatief houdt in: niet *over* of *voor* een persoon of groep denken of handelen (inclusief onderzoeken), maar *samen met* de belanghebbenden. Verbinden is een centraal werkwoord in al onze activiteiten.
4. Professionele autonomie staat voor ruimte geven aan de (tactiete) kennis en deskundigheid en de zingeving (bezieling) van professionals, zodanig dat zij optima forma professional kunnen zijn met inachtneming van de kaders die de organisatie stelt (de zogenaamde 'onderhandelde autonomie').

Kader 1. Vertaling kernwaarden FHMG naar lectoraat

Bijgevolg toont het lectoraat een responsieve en dynamische werkwijze. We zijn gevoelig voor vragen uit de buitenwereld en reageren daarop, omgekeerd zoeken we de buitenwereld op om onze vragen en ideeën neer te leggen. Deze wederkerige werkwijze zorgt ervoor dat onze inhouden en structuren niet in steen gebeiteld zijn; ze zijn relatief vloeibaar en tijdelijk, met perioden van kristallisatie. Dit maakt het werk van het lectoraat tot op zekere hoogte dynamisch: de wederkerigheid leidt tot nieuwe subdoelen en onverwachte opbrengsten.

Een voorbeeld daarvan is de programmaliijnstructuur en de daarmee samenhangende inhouden van het lectoraat. Aanvankelijk startte het lectoraat in 2015 met drie inhoudelijke programmaliijnen (Gezond leven in de wijk; Technologie in zorg en welzijn; en Professionele ontwikkeling) en vier ondersteunende lijnen (Samenwerken in onderwijs; Praktijkgerichte onderzoeksmethodologie; Structuren en draagvlak voor onderzoek in de beroepspraktijk; en Leergemeenschappen) ([lectorale rede](#); Jacobs, 2013). Daarbinnen en daartussen zijn er een groot aantal projecten ontstaan. Deze komen voort uit de vragen die in de beroepspraktijk leven; de aandachtsgebieden van het lectoraat, van FHMG en van Fontys; en de persoonlijke interesses en deskundigheid van lectoraatleden. Het thema van persoonsgerichte praktijkvoering is derhalve opgepakt in een groot aantal praktijkgerichte onderzoeksprojecten, samen met de beroepspraktijk en ook partners uit de kenniswereld. In een [reviewbijeenkomst](#) (30 maart 2017; over de standaarden 1 t/m 3 van het BKO) met lectoren, partners uit het werkveld en uit het onderwijs kwam als belangrijke feedback naar voren dat het programma van het lectoraat ambitieus is en dat de focus en samenhang van de projecten niet altijd even duidelijk is. Op grond hiervan hebben we in diverse sessies en op grond van de lijst met projecten een nadere thematische focus aangebracht naar drie onderwerpen:

1. Eigen regie en waardigheid van de cliënt (patiënt, burger, bewoner, 'mantel')
2. Eigen regie en waardigheid van de professional

3. Leren en kennisontwikkeling in leergemeenschappen

Deze onderwerpen sluiten aan bij de definitie van persoonsgerichte praktijkvoering die het lectoraat heeft ontwikkeld (zie hoofdstuk 4), waarbij 1 en 2 staan voor 'wat' we willen realiseren (uitkomsten van persoonsgerichte praktijkvoering) en 3 voor 'hoe' we dat willen. De relevantie van de thema's is inmiddels al getoetst bij de stakeholders door voor ieder thema een bijeenkomst van het Centraal OntmoetingsPlatform (CoP) te organiseren. Deze drie bijeenkomsten zijn goed bezocht door medewerkers uit de beroepspraktijk, docenten en studenten. Op deze thematische focus zijn tevens externe subsidies verkregen, te weten de ZonMw projecten [Professionaliseren in ZorgInnovatieNetwerken](#) (Prof ZIN: 2016-2017 en vervolg 2019-2021) en [Autonomie in Samenspraak](#) (2019-2022). Specifiek voor technologie in zorg en welzijn zijn subsidies verworven uit transitiemiddelen ([Langer Veilig thuis](#), 2019-2021) en uit SURF en [KIEM/ Sia-RAAK](#) (belevingsgericht onderwijs met Virtual Reality, 2017-2018, 2018-2019). Het lectoraat wordt op haar centrale thema's ook gevonden als partner in verschillende door ZonMw gefinancierde projecten waarbij andere organisaties penvoerder zijn (Actieonderzoek naar een betekenisvol leven in de palliatieve fase, 2020-2023; Op weg naar mensgerichte verpleeghuiszorg: scholing als brug tussen wetenschap en praktijk, 2019-2023). Verder worden projecten uitgevoerd die worden gefinancierd uit R&D gelden van FHMG of uit een strategisch innovatiebudget vanuit Fontys Hogescholen. Deze projecten betreffen het WIN project over de kwaliteit van professionele werkplaatsen als leer- en kennismilieus (2018-2022), projecten rondom de professionalisering van 'boundary crossers', versterken van leven lang leren voor beginnende professionals en projecten met Virtual Reality gericht op het bevorderen van de eigen regie van de professional (2017-2018/ 2019-2020). Tenslotte worden tegen betaling onderzoeks- en opleidingstrajecten uitgevoerd met en bij derden (derde geldstroom). Voorbeelden hiervan zijn proeverijen rondom klinisch redeneren en persoonsgericht verplegen in het Maxima Medisch Centrum en het Elkerliek Ziekenhuis.

2. Organisatie lectoraat (standaard 2)

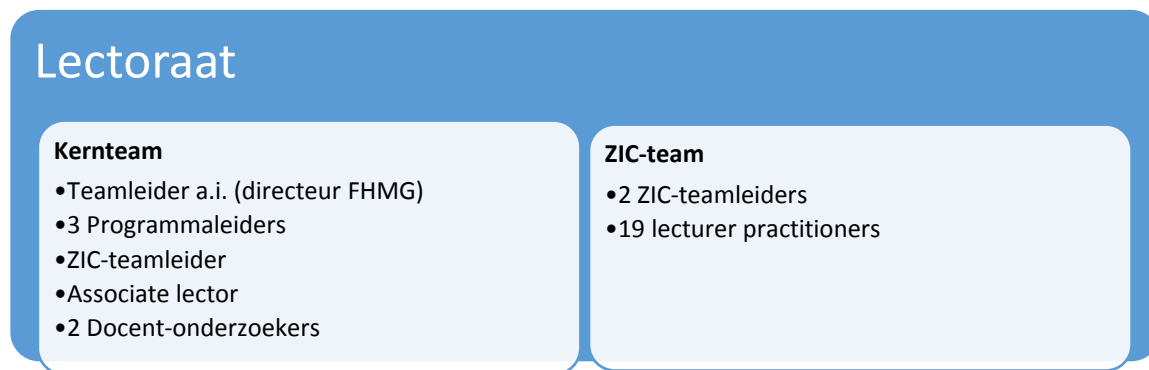
Het lectoraat is een team binnen Fontys Hogeschool Mens en Gezondheid, net als de opleidingsteams maar met een andere taakstelling, te weten onderzoek en praktijkontwikkeling (onderwijs en beroepspraktijk). De lector is tevens teamleider en lid van het Management Team; binnen het MT is de lector belast met het beleid op het terrein van onderzoek en professionele werkplaatsen. Voor verdere informatie over de organisatie van het lectoraat zie zowel het [Organogram van FHMG](#) als het [financieel overzicht](#) van de uitgevoerde projecten.

Het team lectoraat heeft een vaste administratieve ondersteuner en krijgt daarnaast op specifieke onderdelen (organisatie events, communicatie) ondersteuning vanuit team SKOOP (Support, Kwaliteit, Onderzoek, Opleidingen).

Het team lectoraat bestaat uit twee geledingen te weten een kernteam en een team Zorginnovatiecentra (ZIC). Tot 31 december 2018 viel het kernteam rechtstreeks onder de lector. Per 1 januari 2019 heeft zij extern een andere functie aanvaard. In afwachting van een nieuw te vormen lectoraat/ lectoraten is de directeur van FHMG de officiële teamleider a.i. van het betreffende team.

- Momenteel bestaat het kernteam uit 7 medewerkers te weten drie programmaleiders (Technologie; Professionalisering; Gezond leven), de ZIC-teamleider, een associate lector en twee docent-onderzoekers
- Het ZIC-team is een team waarin 19 lecturer practitioners (LP) zitting hebben. Dit team kent een eigen teamleider, de ZIC-teamleider, die zoals aangegeven tevens deel uitmaakt van het kernteam. Sinds juni 2019 is een tweede ZIC-teamleider aangetrokken. Dit vanwege de groei van zorginnovatiecentra en -netwerken (ZICs en ZINs).

Schematisch weergegeven:



Het **kernteam** heeft diverse overlegstructuren:

- kernteam bijeenkomsten voor het nemen van besluiten aangaande allerlei kwesties die het lectoraat raken en elkaar te informeren over lopende zaken of nieuwe projecten (10 x per jaar)
- inhoudelijke of intervisie bijeenkomsten voor een diepgaandere bespreking van kwesties die het lectoraat of specifieke onderdelen betreffen (10 x per jaar)
- twee heidagen per jaar, om o.m. langere termijn doelen vast te stellen en te evalueren

Het **ZIC-team** heeft afzonderlijke overlegmomenten (4 tot 5x per jaar). Enkele LP's sluiten als afgevaardigden van het ZIC-team aan bij de eerder genoemde heidagen van het kernteam.

Het lectoraat heeft daarnaast 1 x per jaar een heidag voor kernteam en ZIC-team samen.

3. Methodologische kwaliteit (standaard 3)

In het kijken naar de kwaliteit van het praktijkgericht onderzoek baseert het lectoraat zich op de criteria die zijn geformuleerd voor Methodische grondigheid, Praktische Relevantie en Ethische Verantwoordbaarheid zoals geformuleerd door de werkgroep Kwaliteit van Praktijkgericht Onderzoek en het Lectoraat van de Vereniging Hogescholen (Advies werkgroep, 20 januari 2017). Aanvullend daarop hanteert het lectoraat vier kwaliteitscriteria die passen bij het emancipatoire en relationeel constructionistische paradigma van onderzoek doen:

1. *Relationeel*: onderzoek vindt altijd plaats vanuit participatie van belangrijke stakeholders, zoals professionals, cliënten, docenten, studenten, (opleidings/afdelings)managers enzovoorts. Die participatie kan in vorm en mate variëren, afhankelijk van wat nodig, mogelijk en wenselijk is in een bepaalde context. Dus van informatie en consultatie tot co-creatie. Deze relatie tussen onderzoek, onderwijs en de beroepspraktijk is kenmerkend voor het onderzoek van het lectoraat.

2. *Multiperspectief*: dit criterium hangt nauw samen met het voorgaande. De verschillende werelden – onderwijs, wetenschap, beroepspraktijk - hanteren verschillende perspectieven en hebben verschillende belangen die in het onderzoek op elkaar worden betrokken. Met multiperspectief bedoelen we bovendien dat we streven naar evidence-based practice vanuit een brede opvatting van evidence. We integreren zoveel mogelijk wetenschappelijke onderzoeksliteratuur, professionele kennis en ervaringskennis van cliënten in het beantwoorden van onderzoeksvragen en het zoeken naar verandermogelijkheden.

3. Recht doen aan *complexiteit en dynamiek* in de natuurlijke setting: criterium 1 en 2 helpt ons om niet reductionistisch te werk te gaan, maar sensitief te zijn voor de complexiteit van de diverse perspectieven, belangen en kennisbronnen die in het spel zijn. Het houdt tevens in dat we oog hebben voor de contextvariabelen die maken dat wat in de ene setting werkt, dat in de andere setting niet doet; en voor de continue veranderingen in de situatie waarin we onderzoek doen. Al onderzoekende beïnvloeden we bovendien deze veranderingen ook weer.

4. Een overkoepelend kwaliteitscriterium is dat van *reflexiviteit*. Reflexiviteit houdt in, aandacht hebben voor:

- wie wij zijn in het doen van onderzoek, wat ons raakt en beweegt;
- hoe we ons door het onderzoek (de relaties daarin) als onderzoeker en als persoon ontwikkelen;
- wat we met dit onderzoek beogen in termen van impact op kennisontwikkeling, beroepspraktijk, onderwijs en professionalisering – onze hogere doelen;
- wat we daadwerkelijk bewerkstelligen en de discrepantie met onze idealen;
- de onvermijdelijke reductie van veelheid en complexiteit en de consequenties daarvan;
- de onverwachte ‘bijvangst’ van onderzoek, al dan niet aansluitend bij onze doelen.

Deze procescriteria zijn moeilijk te vangen in objectief aanwijsbare eenheden. Zij komen tot uitdrukking in de werkwijzen van het lectoraat, waarin de principes van participatief (actie) onderzoek – waaronder persoonsgerichtheid - een belangrijke invloed hebben; als ook in de producten van het lectoraat (standaard 3). Het overzicht van producten laat zien dat het lectoraat deze criteria volgt. Twee exemplarische voorbeelden illustreren dit.

Het artikel van Snoeren et al. (2016) '[Mentoring with\(in\) care: A co-constructed autoethnography of mutual learning](#)' onderzoekt de relatie tussen 2 facilitators (kernteamlid en LP'er) en hun wederzijdse ontwikkeling. Het relationele is subject van onderzoek. Het relationele en het multi-perspectief zijn in het onderzoek terug te zien door de wijze waarop data is verzameld en geanalyseerd door beide facilitators. Daarnaast werden bevindingen gedeeld in een CoP, waarbij andere professionals ondersteunend waren in de kritische reflectie. Resultaten van onderzoek zijn weergegeven via een gezamenlijk geconstrueerd verhaal. In dat verhaal wordt een

relatie gelegd tussen de persoonlijke ervaringen opgedaan in de beroepspraktijk en wetenschappelijke kennis, waardoor er gebruik is gemaakt van meerdere bronnen van kennis. Het verhaal geeft een diepgaande beschrijving van de wederzijdse ontwikkeling van beide betrokkenen als facilitator/onderzoeker en als persoon. De complexiteit en dynamiek tussen beiden wordt geïllustreerd en ook de invloed van die relatie op anderen buiten deze dyadische relatie. Reflexiviteit is hiermee verweven in het gehele artikel.

Een internationale community of practice (ICoP) bestaande uit hoogleraren en onderzoekers van diverse universiteiten heeft in gezamenlijkheid de onderzoeksopzet ontwikkeld voor het beter begrijpen van het concept 'hope' in relatie tot persoonsgerichtheid. De deelnemers voerden een secundaire analyse uit op data uit diverse landen in subgroepen, waarbij men voor elkaar als peer fungeerde in het reviewen van diverse primaire onderzoeken. Hiermee werd recht gedaan aan het multi-perspectief principe, meerdere ogen hebben naar dezelfde datasets gekeken en interpretaties werden gedeeld. Bovendien was de samenstelling van de onderzoekers en de data divers; meerdere landen en culturen, meerdere beroepenvelden binnen zorg -en welzijn en verschillende betrokkenen waren vertegenwoordigd. Reflexiviteit vond plaats in het duiden van de data en in het vormen van een gemeenschappelijk analysekader; en in een kritische dialoog over de waarde en plaats van data binnen het onderzoek. De weerslag hiervan is het artikel ['A Kaleidoscope of Hope' \(McCormack et al. 2016\)](#).

4. Impact van de activiteiten van het lectoraat (standaard 4)

Het lectoraat is werkzaam in de driehoek onderzoek-onderwijs-beroepspraktijk. Dit is ook het geval voor het overgrote merendeel van de projecten en activiteiten van het lectoraat, hetgeen het lastig maakt om per domein aan te geven wat de impact (gebruik en waardering) is van activiteiten. Toch zullen we in ons narratief over 'Impact' proberen dit enigszins te onderscheiden, waarbij we bij ieder domein voorbeelden geven van projecten en activiteiten die daarop het accent leggen (maar dus ook op de andere domeinen waarde creëren). We doen dit tevens aan de hand van de meerjaren strategische doelen die in 2015 zijn opgesteld voor het lectoraat, die eveneens per domein zijn geformuleerd.

Domein Beroepspraktijk en samenleving

Strategische doelen
• Er is een sterke, wederkerige relatie met zorginnovatiecentra en -netwerken (ZICs en ZINs) en andere preferred partners die blijkt uit gezamenlijke projecten en activiteiten. • Het lectoraat en haar activiteiten, waaronder de Community of Practices (CoPs), zijn bekend in de regio en landelijk en er komen actieve aanvragen voor bijdragen aan congressen en studiedagen, debat en publicaties, etc.

Het lectoraat werkt nauw samen met de beroepspraktijk. In samenwerking met ZICs en ZINs en andere preferred partners werden een veelheid aan gezamenlijke (onderzoeks)projecten en activiteiten ontplooid in de afgelopen 4 jaren. Deze [projecten](#) zijn verschillend van aard, zowel qua thema, omvang, als financiering (in- of extern), en hebben als doel om (aspecten

van) persoonsgerichte praktijkvoering te bevorderen en tevens nieuwe tools, instrumenten en kennis te ontwikkelen over persoonsgerichte praktijkvoering.

Aan projecten wordt vaak uitvoering gegeven door [afstudeerprojecten](#) uitgevoerd door studenten, die een zekere thematische samenhang en opeenvolging kennen.

Praktijkinstellingen zijn de opdrachtgevers, die samen met lectoraatleden tot een formulering van de opdracht komen indien deze aansluit bij een van de thema's van het lectoraat. In de afgelopen jaren is deze samenwerking verstevigd en worden in toenemende mate langer lopende onderzoekslijnen in instellingen geformuleerd, in afstemming met de thematiek van het lectoraat.

Bij projecten die binnen de zorginnovatiecentra (ZIC) en zorginnovatienetwerken (ZIN)¹ plaatsvinden heeft de Lecturer Practitioner (LP), een docent werkzaam zowel in de beroepspraktijk als de school, een belangrijke faciliterende rol in het project. Hij of zij is een aantal dagen per week aanwezig in de beroepspraktijk. Deze nabijheid vergoot doorgaans de betrokkenheid van professionals in het werkveld en de duurzaamheid en impact van het project. De LP werkt hierin samen met een kernteamlid van het lectoraat, waardoor er sprake is van wederzijds leren en praktische en theoretische kennis over persoonsgerichte praktijkvoering gemakkelijker geïntegreerd worden.

Bij de achtereenvolgende afstudeerprojecten op het terrein van [Herstel Ondersteunende Zorg](#) (GGZ Breburg) hebben naasten van patiënten een stem gekregen in hoe ze willen samenwerken met verpleegkundigen van de afdeling waar de onderzoeken plaatsgevonden hebben. Dit heeft onder meer geresulteerd in het structureel en vroegtijdig maken van samenwerkingsafspraken tussen naasten en professionals, zodat naasten hier meer tevreden over zijn en medewerkers de wensen en vragen van naasten beter in hun vizier hebben dan voorheen het geval was.

Binnen het driejarige project '[Autonomie in samenspraak](#)', een actie(f) interprofessioneel leertraject gericht op het ondersteunen van autonomie van cliënten in de verpleeghuiszorg', worden door LP's actieonderzoeksprocessen gefaciliteerd binnen 4 ZIC (binnen de zorgorganisaties Vitalis, De Wever en Thebe). Waar de LP's zorgprofessionals ondersteunt in het onderzoeken van hun eigen beroepspraktijk, worden de LP's in hun rol begeleid door meer ervaren actieonderzoekers. Afstudeeronderzoeken van studenten zijn onderdeel van dit project. Deze deelprojecten geven input aan het interprofessionele team binnen het betrokken ZIC, op basis waarvan zij met cliënten samen acties formuleren en inzetten om cliënten nog beter te ondersteunen in hun autonomie.

In het tweejarige project [Langer Veilig Thuis](#) werken studenten op hun stageplek aan thema's rondom het verkennen en benutten van technologische innovaties die

¹ 1 Het betreft afdelingen binnen zorginstellingen (intramuraal) dan wel zorg- en ondersteuningsnetwerken binnen de wijk (extramuraal) die een verbinding vormen tussen de beroepspraktijken en het onderwijs van FHV door het werkplekleren van studenten onder begeleiding van lecturer practitioners (LP) . Tevens coördineren en verrichten LP onderzoek op thema's gelieerd aan het lectoraatprogramma, gericht op het vormgeven aan innovaties binnen het ZIC of ZIN.

verschil kunnen uitmaken in de thuiszorg en de verpleeghuiszorg. Centraal staat de vraag: Hoe kunnen ouderen, hun mantelzorgers en zorgprofessionals worden ondersteund met technologische innovaties die langer veilig thuis wonen mogelijk maken. De student-projecten worden aan elkaar verbonden via een overstijgende (transmurale) leergemeenschap onder leiding van een onderzoeksleider van FHMG die weer wordt ondersteund door het lectoraat.

Naast de ontwikkeling van betrokkenen en de beroepspraktijk, leveren projecten regelmatig tools en instrumenten op die ingezet kunnen worden binnen (nieuwe) zorg- en onderwijscontexten (denk aan meetinstrumenten of ervaringsverhalen (bijvoorbeeld weergegeven in het boek (b)e-health (Wouters et al., 2017)).

Een voorbeeld van een project met opbrengst voor de zorgcontext is het programma Zichtbare Schakel met als titel: Professionalisering in ZorgInnovatie Netwerken ([ProfZin](#)). Het doel hiervan was om door middel van leernetwerken de professionele ontwikkeling van verpleegkundigen werkzaam in de wijk en docenten in de bacheloropleiding tot Verpleegkundige centraal een impuls te geven. Het laat zien hoe leren tussen zorgprofessionals, docenten en studenten bevorderd kan worden, wat leidde tot bewustwording van het eigen handelen van (aankomende) verpleegkundigen als het gaat om het bevorderen van eigen regie van cliënten, als ook het opvullen van hiaten in het curriculum door docenten. Tegelijkertijd werd er onderzoek gedaan naar a) de leerprocessen die in de leernetwerken van wijkverpleegkundigen en HBO-V docenten plaatsvonden; en b) de manieren waarop verpleegkundigen trachtten de eigen regie van cliënten te ondersteunen. Er werden presentaties gehouden op conferenties en in symposia en er werd gepubliceerd, in zowel vakinhoudelijke als wetenschappelijke tijdschriften. Per januari 2019 heeft dit project een vervolgsubsidie met de duur van twee jaar gekregen. De opdracht binnen deze vervolgsubsidie is om de HBO-zorg leernetwerken die opgezet zijn te verbreden en te verdiepen met zowel MBO opleidingen als welzijnsorganisaties.

Een voorbeeld van een project dat een meetinstrument oplevert is het 4-jarige [WIN-project](#) (Werkplaats INstrumentarium) in samenwerking met andere Fontys instituten binnen het domein mens en maatschappij, waarvan FHMG opdrachtgever is en de projectleiding in handen is van het lectoraat. Dit project richt zich op het samen met de beroepspraktijk ontwikkelen van een instrumentarium, dat ingezet kan worden om de kwaliteit van professionele werkplaatsen (voor FHMG de ZIC/ZIN's) in kaart te brengen en de beroepspraktijk verder te ontwikkelen. Zie de [website](#) voor de actuele stand van zaken.

De samenwerking met de beroepspraktijk komt tevens tot uitdrukking in de [Centraal Ontmoetings Platform \(COP\)-bijeenkomsten](#) die 3x per jaar georganiseerd worden, met presentaties, interactieve sessies en dialoog rondom een thema dat aansluit bij het lectoraatsprogramma, zoals eigen regie van cliënten, zelfsturing in teams, samenwerking in de zorg en leren op de werkplek. Deze bijeenkomsten worden goed bezocht door het

werkveld, docenten en studenten. Sinds september 2017 wordt hiervoor accreditatie aangevraagd bij de V&VN.

De impact en waardering van ons lectoraat is ook terug te zien in de opkomst (ca. 40 deelnemers per bijeenkomst) vanuit het werkveld, docenten en studenten op bijeenkomsten waar studenten posterpresentaties houden over hun afstudeerproject en de jaarlijkse werkconferentie, waar thema's gerelateerd aan persoonsgerichte praktijkvoering aan de orde komen. Ook uit het aantal actieve aanvragen voor [presentaties en publicaties](#), blijkt dat het werkveld en collega kennisinstellingen ons als deskundige zien als het gaat om persoonsgerichte praktijkvoering.

Om haar activiteiten brede bekendheid te geven en de dialoog op te zoeken, binnen en buiten Fontys, heeft het lectoraat een eigen [website](#) en brengt het regelmatig een digitale nieuwsbrief uit. Tevens maakt het lectoraat gebruik van social media: het heeft een eigen Linked-IN groep *Persoonsgerichte praktijkvoering in zorg en welzijn* en Twitter-account.

Domein onderwijs en scholing

Strategische doelen
• Kennis die ontwikkeld is vanuit en in samenwerking met het lectoraat, is geborgd in de (nieuwe) curricula (bacheloropleiding tot Verpleegkundige, MIZ, BTG, MANP) wat blijkt uit lesinhouden, werkvormen en studiematerialen. • Minimaal 30% van de afstudeerprojecten binnen FHMG is geclusterd langs de programmaliijnen van het lectoraat • Alle lecturer practitioners en minimaal 20% van de andere docenten van FHMG zijn geschoold in practice development, waar persoonsgerichte praktijkvoering een centraal onderdeel van vormt.

In de periode 2015-2019 is de zichtbaarheid van het lectoraat binnen de meeste opleidingen van Fontys Hogeschool Mens en Gezondheid (FHMG) toegenomen. Docenten en teams binnen FHMG weten leden van het lectoraat te vinden en in te zetten als mentor/ facilitator van hun studies, projecten en trajecten. Ook participeren studenten en docenten in het centrale ontmoetingsplatform (CoP) en de themagerichte CoPs. Deze laatste zijn kleine heterogene groepen waarin voor een bepaalde termijn van een half jaar of een jaar lectoraatleden samenwerken met docenten, studenten en/of werkveldpartners aan de ontwikkeling van kennis en producten rondom een specifiek thema.

Een voorbeeld van een themagerichte CoP is het R&D project '[gedeelde besluitvorming in de dagelijkse zorg](#)'. De eerste studenten voerden oriënterend praktijkgericht onderzoek uit in verschillende beroepspraktijken en vervolg afstudeergroepen experimenteerden met acties ter bevorderen van besluitvorming in de dagelijkse zorg. Ervaringen rondom literatuur, het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek en interventies werden samen met de betrokken docenten (afstudeerbegeleiders), opdrachtgevers (vanuit de beroepspraktijk), studenten en andere geïnteresseerden in kaart gebracht. Dit resulteerde in een nieuw model over dit onderwerp en diverse tools, die zowel in de beroepspraktijk als in het onderwijs kunnen worden ingezet. Het model is [gepubliceerd](#) (al. 2018) en gepresenteerd tijdens de jaarlijkse werkveldconferentie van het lectoraat en het IPDC tweejaarlijkse congres [Enhancing Practice](#) in 2018.

Het lectoraat zit “dicht op de huid” van de verschillende opleidingen die Fontys Hogeschool Mens en Gezondheid rijk is en draagt direct en indirect bij aan onderwijsvernieuwing. In de periode 2015-2019 zijn verschillende opleidingen binnen FHMG bezig (geweest) met het herzien van hun curricula (Bachelor Verpleegkunde, Management in de Zorg en Bachelor Toegepaste Gerontologie). Leden van het lectoraat zijn op verschillende niveaus en wijzen actief betrokken bij deze herzieningen. Zo waren en zijn lectoraatsleden lid van een stuurgroep, fungeren ze als klankbord, of zijn ze betrokken bij het schrijven van concreet onderwijsmateriaal. Het borgen van persoonsgerichtheid als kernconcept is daarbij een speerpunt. Dit is echter lastig gebleken, omdat er ook andere kernconcepten zijn die in het curriculum een plek moesten krijgen (bv. ‘leven lang leren’, technologie). Het lectoraat slaagt er desalniettemin in om binnen de opleidingen van FHMG in samenwerking met docenten, aspecten van persoonsgerichte praktijkvoering binnen de (nieuwe) curricula (bacheloropleiding tot Verpleegkundige, MIZ, BTG, MANP) onder te brengen. Dit blijkt onder meer uit de volgende voorbeelden.

In een research & development traject R&D [Persoonsgerichtheid in het curriculum](#) heeft het lectoraat, in actieve samenspraak met docenten, 'persoonsgerichtheid' middels een 'mapping' procedure expliciet gemaakt binnen het curriculum van de Ba Verpleegkunde. Hieruit kwam naar voren dat vele elementen van het raamwerk van McCormack & McCance (2010) impliciet aanwezig waren, mensen hadden moeite met de Engelse taal en velen lazen het raamwerk als een stappenplan in plaats van een raamwerk. Naast het oriënteren van docenten in het werken met het raamwerk via een workshop tijdens de HBO-V studiedag, zijn de grafische weergave en korte definities van elementen in het raamwerk vertaald in het Nederlands (zie [hier](#)). Als vervolgstap heeft FHMG in maart 2019 samen met een aantal internationale partners (hogere onderwijsinstellingen in Noorwegen, Slovenië, Ierland, Noord Ierland en Schotland een Erasmus+ aanvraag ingediend met als doel het inbedden van persoonsgerichtheid in de curricula van de deelnemende zorginstellingen.

Een ander voorbeeld van de borging van kennis van het lectoraat in het nieuwe curriculum samen met docenten, is een [R&D project Ethiek en Technologie](#). Het doel van dit project was om te verkennen hoe bewustwording kan worden versterkt over de (mogelijke) bijdrage van technologie aan persoonsgerichte zorg en de dilemma's die het met zich meebrengt. In het project is gezocht naar casussen die illustratief zijn voor ethische dilemma's bij het gebruik van technologische innovaties in zorg. Hierbij is gebruik gemaakt van visies op zorg die door de studenten in gezamenlijkheid zijn geformuleerd in een klassikale bijeenkomst op school. Deze zijn vergeleken met ervaringen van zorgprofessionals en zorgvragers met technologische innovaties die door de studenten zijn geïnventariseerd in hun praktijkstages. Met behulp van een kritisch-creatief hermeneutisch analyse raamwerk (Cardiff & Van Lieshout, 2014) is in deze data gezocht naar terugkerende thema's die verdiepend inzicht geven waar waarden (kunnen) botsen bij het gebruik van technologische innovaties. De nieuwe inzichten zijn benut voor aanpassingen van ons bachelor onderwijs en in een bijdrage voor een congres over persoonsgerichte praktijkvoering (Enhancing Practice) en een artikel in het Tijdschrift voor Gezondheidszorg en Ethiek (Brand et al., accepted) .

Naast primaire concepten die het lectoraat binnen de verschillende opleidingen voor het voetlicht heeft weten te brengen, geldt ten aanzien van afstudeeronderzoek dat het lectoraat

erin is geslaagd om meer consistentie te creëren in de samenwerking tussen FHMG en het werkveld rondom afstudeerprojecten die inhoudelijk relevant zijn voor alle drie de partners (lectoraat, werkveld en studenten). Er zijn langdurige trajecten ontstaan waarbij in samenspraak met de beroepspraktijk, met name de ZICs en de ZINs, opeenvolgende afstudeeropdrachten zijn geformuleerd langs thema's van het lectoraat, zoals rondom eigen regie. Het lectoraat organiseert 2 x per jaar een posterpresentatie-bijeenkomst voor studenten die onderzoek hebben gedaan gelieerd aan de lectoraatthema's, eenmaal als lunchbijeenkomst en eenmaal als onderdeel van een werkveldconferentie. Dit zijn fora voor studenten om hun afstudeerprojecten te presenteren die zijn gekoppeld aan de thema's van het lectoraat.

Instituutsoverstijgend maakt het lectoraat deel uit van het [Centrum Eigen Regie](#). Dit is een netwerk van docenten en docent-onderzoekers die binnen het domein Mens & Maatschappij van Fontys kennis uitwisselen rondom de thematiek van eigen regie en samenwerking daarop zoeken in de opleidingen, te beginnen bij multidisciplinaire afstudeerprojecten.

Het lectoraat maakt zich daarnaast sterk voor professionalisering van docenten en beroepsprofessionals via cursussen en trainingen. Dit betreft zowel het onderzoekend vermogen, bijvoorbeeld op het terrein van actieonderzoek (zie Van Lieshout, Jacobs & Cardiff, 2017) of evidence-based practice, als ook inhoudelijke kennisontwikkeling.

Zo biedt het lectoraat al jarenlang scholing in Practice Development (PD). Dit is een werkwijze die professionals in een (zorg)organisatie ondersteunt in het nemen van meer verantwoordelijkheid ten aanzien van het kritisch evalueren en verbeteren van het eigen handelen met het oog op het creëren van een persoonsgerichte werk- en zorgcultuur. FHMG stimuleert ook docenten zich in deze werkwijze te scholen. Nieuwe docenten van FHMG krijgen de kans om zich hierin te scholen. Ook worden er in-company trajecten voor docenten van andere hogescholen gegeven. De PD scholingen worden ook [geëvalueerd](#) volgens een bestaand format. Ten aanzien van Practice Development vindt er ook internationale samenwerking plaats met de International Practice Development Collaborative (IPDC) en Person-centred Practice International Community of Practice (ICoP). Onderzoeksinstrumenten en tools worden gezamenlijk ontwikkeld, getoetst en bijgesteld (bv. PCPI, WCCAT faciliteringsinstrumenten). Met lid organisaties van de IPDC wordt in het najaar van 2019 voor het eerst een European Advanced Facilitation course verzorgd. In het voorjaar van 2020 volgt een European Practice Development Foundation School. Beiden worden gehost door het lectoraat van FHMG. Daarnaast wordt binnen het ICoP netwerk ook een Participatory Research course (ICOP) georganiseerd en een cursus Leading & Facilitating Person-Centred Cultures. Ook is samenwerking met het Internationale Collaborative Action Research Network (CARN) weer versterkt.

Binnen het Maxima Medisch Centrum project 'MMC Floereert' zijn verschillende deelprojecten uitgevoerd met als doelstelling het voorbereiden van medewerkers op de toekomstige zorgvraag. Binnen de proeftuinen zijn 'proeverijtjes' (scholingsactiviteiten) aangeboden. Het lectoraat was gevraagd een proeverij '[persoonsgericht verplegen](#)' 60 verpleegkundigen (niveau 4&6) van de afdelingen MDL en Cardiologie. De proeverij bestond uit 3 bijeenkomsten van 4 uur. Het raamwerk van McCormack en McCance (2010; 2017) is als kader gebruikt om verpleegkundigen te ondersteunen in het vormgeven van [persoonsgerichte zorgrelaties](#) samen met patiënten. De uitgangspunten

van persoonsgerichte zorg beïnvloeden namelijk hoe verpleegkundigen het verpleegkundig proces doorlopen, van anamnese tot evaluatie. De bijeenkomsten zijn positief geëvalueerd door de deelnemers. Deelnemers konden verbeterpunten formuleren om het verpleegproces meer persoonsgericht te maken. De teamleiders werken momenteel aan een plan om de verbeteringen te borgen in de verdere doorontwikkelingen van de afdelingen. In het voorjaar 2019 hebben drie nieuwe afdelingen (interne, oncologie, neurologie) de proeverij gevolgd.

Sinds juli 2019 biedt het lectoraat op verzoek van ZonMw een [10 daagse leergang actieonderzoek](#) voor gehonoreerde projecten in het Actieprogramma lokale initiatieven voor mensen met Verward Gedrag (AVG). Het betreffen 3 tranches voor in totaal 24 projecten dat in november 2020 afgerond dient te zijn. De doorlooptijd van de leergang is negen maanden en heeft een aanjaagfunctie voor actieonderzoekers. De ervaringen met de eerste groep zijn positief.

Domein Onderzoek en wetenschap

Strategische doelen
• Er is samenwerking in onderzoek en kennisuitwisseling met kennisinstellingen in binnen- en buitenland, in het bijzonder Tranzo, VUMC, UvH, lectoraten van Fontys Hogescholen op het gebied van TEC for Health, Hogeschool Windesheim, ICOP leden • Er vindt co-creatie van kennis plaats over het concept, methoden en instrumenten voor persoonsgerichte praktijkvoering, onder meer in de Community of Practice van het lectoraat • Een kwaliteitszorgsysteem voor onderzoek is in gebruik dat aansluit bij de waarden van FHMg en het lectoraat en de landelijke BKO-eisen

Kennisontwikkeling ten aanzien van persoonsgerichte praktijkvoering

Een belangrijk aandachtspunt voor het lectoraat was de ontwikkeling van een eigen definitie van persoonsgerichte praktijkvoering. Deze geeft uitdrukking aan het relationele perspectief van het lectoraat en legt de nadruk op eigen regie en waardigheid als uitkomsten van persoonsgerichte praktijkvoering:

Persoonsgerichte praktijkvoering is het voortdurend samen vormgeven van relaties en structuren binnen zorg-, leer- en werkomgevingen zodanig dat eigen regie en waardigheid van alle betrokkenen worden gerealiseerd.

Tevens is er een opiniërend stuk geschreven om uitdrukking te geven aan de lectoraatvisie op persoonsgerichte praktijkvoering en eigen regie, te verschijnen in *Journal of Social Intervention*. De lector heeft als guest editor opgetreden voor een Special Issue van het *International Practice Development Journal* (IPDJ) over persoonsgerichte praktijkvoering. Verschillende leden van het lectoraat hebben bijgedragen aan een internationaal boek over Person-Centred Healthcare Research (McCormack et al., 2017). Daarnaast is op meer specifieke thema's van persoonsgerichte praktijkvoering kennis ontwikkeld (zie de [lijst met publicaties en presentaties](#)).

Co-creatie van kennis

De door het lectoraat gehanteerde onderzoeksbenaderingen zijn overwegend participatief en actiegericht: in het onderzoek van het lectoraat gaan kennisontwikkeling en praktijkverandering hand in hand. Het lectoraat hecht daarbij belang aan kennisontwikkeling op diverse niveaus, van bachelor tot post-PhD, en met behulp van meerdere kennisbronnen: wetenschappelijke, vakinhoudelijke en persoonlijk-belichaamde ervaringskennis. Ook wanneer gepubliceerd wordt in een wetenschappelijk tijdschrift, betreft het kennis die relevant is voor de beroepspraktijken waarop het lectoraat zich richt. Waar mogelijk werken onderzoekers, docenten, studenten en medewerkers uit de beroepspraktijk samen 'in de driehoek'.

Een voorbeeld hiervan betreft het [masteronderzoek van Ronald de Pijper](#) met begeleiding vanuit het lectoraat. Samen met een lectoraatslid heeft hij een nieuwe leerlijn 'leiderschap' ontwikkeld waarin eigen regie/zelfsturing van studenten het uitgangspunt is voor de inhoud. Dit vroeg een andere manier van docentschap. Het lectoraatslid heeft een professionaliseringstraject ontwikkeld waarin docenten (als coaches van studenten) betrokken bij de leerlijn werden ondersteund om hun nieuwe rol te ontwikkelen met behulp van het raamwerk voor persoonsgericht leiderschap. Ronald's masterthesis *Leren en Innoveren van Stoas Wageningen/Vilentum Hogeschool* heeft het professionaliseringstraject onderzocht vanuit het docent- en studentperspectief. In 2017 (de Pijper & Cardiff) werd een artikel gepubliceerd in *Onderwijs en Gezondheidszorg* wat tevens werd genomineerd als één van de top vijf artikelen in 2017.

In de projecten over belevingsgericht onderwijs met Virtual Reality (het [SURF project](#), het project [Groei door Beleving](#) en [Ontwerp van een ontwikkelomgeving voor virtueel leren](#)) is verkend hoe Virtual Reality een bijdrage kan leveren aan het versterken van eigen regie onder (beginnend) professionals. Virtual Reality wordt ingezet als een vorm van 'belevingsgericht onderwijs' waarbij studenten authentieke beroepssituaties ervaren en verkennen wat dit betekent voor zichzelf en voor de zorgrelatie met de ander. Zo kun je studenten bijvoorbeeld een situatie laten beleven als zorgverlener die plotseling geconfronteerd wordt met angstig of agressief gedrag van een cliënt met een psychose. Beoogd wordt om met Virtual Reality studenten in dergelijke situaties bewust te maken van hun eigen gevoelens, waarden en voorkeuren en hen te versterken in hun zelfregulatie in de contacten met zorgvragers. Dit helpt hen om in relatie te blijven met de zorgvrager door zich te verplaatsen in het perspectief van de ander, om te werken met diens waarden en voorkeuren, om zich betrokken op te stellen en invoelend te kunnen reageren. Kenmerkend voor de Virtual Reality projecten is dat ze worden uitgevoerd in samenwerking tussen verschillende onderwijsinstututen van Fontys Hogescholen, de beroepspraktijk en het bedrijfsleven. Het succes van deze samenwerking uit zich in toekenning van [koplopers status](#) in het actieleer netwerk van het landelijk programma Werken in de Zorg.

In de themagerichte CoPs tracht het lectoraat de lokale kennis die in studentprojecten op bachelor niveau wordt verworven, op een hoger plan te tillen. Samen met docenten en studenten en soms ook werkveldpartners worden overkoepelende vraagstukken opgepakt waarover kennis wordt ontwikkeld.

Een voorbeeld hiervan is een meta-synthese van resultaten uit diverse studentprojecten over de ervaringen met en verwachtingen van beeldschermzorg ([RenD Beeldschermzorg](#)). Docenten die als afstudeerbegeleiders betrokken waren geweest bij projecten rondom beeldschermzorg, gingen volgens een in de literatuur uitgewerkt stappenplan aan de slag om de verkregen inzichten te bundelen. Dit resulteerde in de gezamenlijke publicatie [Veranderende zorgrelaties bij het gebruik van beeldschermzorg: Kennissynthese](#) (Van der Zijpp et al., 2019).

Het lectoraat is verder actief als het gaat om kennisdeling in beroepsgerichte en wetenschappelijke fora. Dit vindt plaats door middel van presentaties, symposia, keynotes en workshops op congressen en studiedagen ([zie overzicht met presentaties](#)).

Kennispartners

Het lectoraat bestendigde bestaande contacten met organisaties, zoals met Hogeschool Windesheim, de Universiteit voor Humanistiek (UvH) en de International Community of Practice in Person-Centred Practice and Research (ICoP), bouwde andere relaties verder uit (Tranzo/Universiteit Tilburg, VUMC, lectoraten van Fontys op het gebied van TEC for Health) en legde ook nieuwe contacten met netwerken, op eigen initiatief (International Foundation for Integrated Care; Narrative Matters Network) of op verzoek van de trekkers van een netwerk (Critical Ethics of Care). Sinds de oprichting in 2017 is het lectoraat tevens lid en trekker van het [Werkpakket Onderzoek van het Landelijk Platform Zelfmanagement](#), waarin zo'n tien hogescholen samenwerken zelfmanagement en eigen regie.

Voorbeelden hiervan zijn de promotietrajecten van docent Jolande van Loon, tevens Lecturer practitioner bij de Wever en Michel Duinkerke, lid van het MT van FHMG. Beide trajecten zijn verbonden aan een van de thema's van het lectoraat zijn kernteamleden betrokken in de rol van co-promotor. Hierin wordt samengewerkt met Tranzo, Prof Katrien Luijkx en Prof. Dr. Inge Bongers, die als promotoren optreden.

Daarnaast participeren ROC's, andere hogescholen (zoals Windesheim) en universiteiten (Universiteit van de Humanistiek in Utrecht en de Universiteit van Tilburg) in meerdere projecten, zoals ['Autonomie in Samenspraak'](#) en Professionalisering in ZorgInnovatieNetwerken.

5. Kwaliteitszorg (standaard 5)

Het lectoraat hanteert de uitgangspunten ontwikkelingsgerichte kwaliteitszorg voor Fontys praktijkgericht onderzoek (2017-2022) die gebaseerd zijn op het BKO 2016-2022 van de Vereniging van Hogescholen en op een ontwikkelingsgerichte visie op kwaliteit. Het Fontys kwaliteitszorgsysteem berust op drie pijlers:

1. Een cyclus van ontwikkelingsgerichte (peer)reviews van (clusters van) lectoraten, waarin lectoren zelf initiatief nemen.
2. Portfolio's van lectoraten met informatie over onderzoekdoelen en -inzet, projecten, werkwijzen, competenties, opbrengsten en resultaten van onderzoek, reviewverslagen en verbeterplannen.
3. Een cyclus van externe domeingerichte commissiebeoordelingen van de werking van de kwaliteitszorg, aan de hand van de portfolio's van de lectoraten.

Het lectoraat richt zich zowel op de methodologische kwaliteit van het praktijkgericht onderzoek (zie standaard 3) als op de impact en waardering van de resultaten. Hier gaan we in op het laatste en hoe we deze kwaliteit trachten te monitoren en te borgen.

Kwaliteit van impact

De resultaten van praktijkgericht onderzoek hebben betrekking op de impact op de drie taakdomeinen van het lectoraat: (wetenschappelijke en vakinhoudelijke) kennisontwikkeling; innovaties in de beroepspraktijk; onderwijsontwikkeling en docentprofessionalisering. Deze zijn onder standaard 4 in kaart gebracht.

Recent zijn er korte digitale vragenlijsten ontwikkeld om de ervaringen van deelnemers aan projecten en scholingen (professionaliseringsactiviteiten) te vernemen, gericht op het in kaart brengen van de impact en waardering (zie [Format Evaluatie Projecten](#) en [Format Evaluatie Scholingen](#)). Deze vragenlijsten zijn al bij diverse projecten en scholingen ingezet. Hierbij vinden we het van belang om de (niet tevoren te voorspellen) spin-off in allerlei richtingen in kaart te brengen. Een samenwerking die ontstaat, is dan net zo goed een uitkomst als een publicatie.

Zelfevaluatie kwaliteit standaarden 1 t/m 4

Om haar eigen koers (doelen, resultaten en processen) te kunnen evalueren maakt het lectoraat gebruik van peer reviews. In maart 2017 heeft een peer review plaats gevonden over standaard 1 t/m 3 (zie map [Peer review lectoraat](#)) op grond waarvan actiepunten zijn geformuleerd voor de doorontwikkeling van het lectoraat naar een nieuwe lectoraattermijn toe. In [juni 2018](#) heeft een peer review plaatsgevonden over standaard 4; hiervoor werden drie Fontys-lectoren uitgenodigd om mee te kijken naar de gerealiseerde impact op de drie taakdomeinen van het lectoraat. Het kwaliteitsportfolio van het lectoraat vormt de onderlegger voor deze peer reviews.

Om in gesprek te zijn binnen de hogeschool over de kwaliteit van praktijkgericht onderzoek, organiseert het lectoraat zogeheten onderzoek seminars (9 x per jaar). Dit zijn bijeenkomsten waarin lectoraatleden en andere docenten die actief bezig zijn met onderzoek 'onderzoek in progress' bespreken met als doel inhoudelijke uitwisseling als ook het stimuleren van de kritische dialoog over de kwaliteit van het onderzoek.

Tenminste 2 x per jaar staat het onderzoeksbeleid inclusief de koers, organisatie en ontwikkelingen in het lectoraat als onderwerp op de agenda van MT-vergaderingen. Op die manier wordt geborgd dat het onderzoek in de pas loopt met en ook voedend is naar andere ontwikkelingen in de organisatie, zowel binnen de opleidingen als bij Partner in Leren, de dienstverleningstak van FHMG.

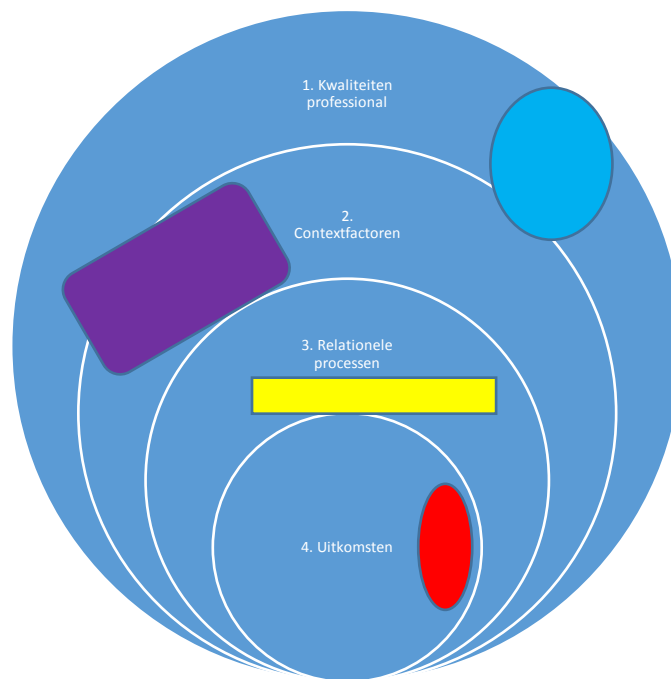
Evaluatie kwaliteit standaard 5

Het lectoraat participeert in de externe evaluatie van de kwaliteitszorg onderzoek in het domein Mens en Maatschappij. Hiermee krijgen we feedback op ons systeem van kwaliteitszorg en mogelijke verbeterpunten hierin (standaard 5).

6. Conclusies

Het lectoraat is de afgelopen vier jaar in haar projecten en activiteiten actief geweest op alle dimensies van persoonsgerichte praktijkvoering en heeft hierover kennis ontwikkeld (zie Figuur 1):

- de persoonlijke 'attributen' ofwel kwaliteiten van beroepsbeoefenaren (dimensie 1), zoals mindfulness (Niessen, Jeronimus & Jacobs, 2018);
- de contextmechanismen (dimensie 2), in het bijzonder de ontwikkeling van persoonsgericht leiderschap en andere onderdelen van een effectieve werkplekcultuur door middel van Practice Development methoden;
- de relationele processen die het hart vormen van persoonsgerichte praktijkvoering (dimensie 3), bijvoorbeeld in projecten op het terrein van samenwerking in de zorg;
- als ook de uitkomsten van persoonsgerichte praktijkvoering (dimensie 4), met name eigen regie van cliënten en medewerkers.



Figuur 1. Het model van persoonsgerichte praktijkvoering (aangepast van McCormack & McCance 2010).

Voor het domein van de Beroepspraktijk en samenleving geldt dat het lectoraat zich sterk toont in praktijkgerichte kennisontwikkeling door middel afstudeerprojecten bij de ZICs en ZINs en andere partners in het werkveld met wie een duurzame samenwerking plaatsvindt. In toenemende mate beginnen hier langer lopende onderzoekslijnen vorm te krijgen, op het terrein van zorgtechnologie, eigen regie of bijvoorbeeld ervaringsdeskundigheid. Het lectoraat hanteert daarbij het perspectief van persoonsgerichte praktijkvoering, waardoor direct of indirect de projecten bijdragen aan de kennis- en praktijkontwikkeling op dit gebied.

Voor het domein Onderwijs en scholing kan geconcludeerd worden dat het lectoraat geïnvesteerd heeft in docentontwikkeling op het terrein van persoonsgerichte praktijkvoering, via Research & Development (R&D) projecten en Practice Development scholingen. Daarnaast heeft het lectoraat ook activiteiten gericht op het integreren van persoonsgerichte praktijkvoering in de ontwikkeling van de nieuwe curricula, met actieve participatie van docenten en via deelname in leerplan commissies en stuurgroepen. Hierbij is gebruik gemaakt van het model van McCormack & McCance (2010; 2017). Dit model is echter ontworpen en onderbouwd voor de beroepspraktijk - het is geen opleidingsmodel - waardoor

het lastig is concrete handvatten te bieden voor de opleidingen. Een andere complicerende factor is dat er meerdere grote concepten zijn die een plek dienen te krijgen in de curricula, waardoor persoonsgerichte praktijkvoering nog geen duidelijke kleur heeft gekregen.

Met betrekking tot het domein van Onderzoek en wetenschap kan geconcludeerd worden dat er bepaalde bouwstenen zijn aangedragen voor de praktijkgerichte kennis over persoonsgerichte praktijkvoering. Die bouwstenen zijn echter divers van aard (het is een 'bont palet'), staan nog relatief los van elkaar en dekken niet het gehele plaatje van persoonsgerichte praktijkvoering. Dat laatste is ook niet zo verwonderlijk, gezien de korte termijn waarop het lectoraat met deze thematiek bezig is en de complexiteit van het concept van persoonsgerichte praktijkvoering.

7. Uitdagingen

Het lectoraat staat voor een aantal uitdagingen die bepalend zijn voor haar vorm en inhoud in de toekomst: haar inhoudelijke focus; het methodologische principe van participatie; prioriteiten in de beroepspraktijk; en de organisatiestructuur.

Inhoudelijke focus

Een eerste uitdaging waar het lectoraat voor staat en die inhoudelijk van aard is, is om de samenhang en afbakening de komende jaren verder te versterken. Hiertoe heeft het al activiteiten ondernomen, waaruit de drie thematische foci zijn voortgekomen: 1) eigen regie en waardigheid van de cliënt; 2) eigen regie en waardigheid van de medewerker; 3) leren en kennisontwikkeling in leergemeenschappen. Onder deze foci zou het lectoraat onderdelen kunnen oppakken, waar nu nog niet of nauwelijks onderzoek naar is gedaan. Met name het thema van waardigheid verdient nadere uitwerking. Het raakt aan de zingevingdimensie van het menselijk bestaan, zowel van cliënten als van medewerkers, teams en organisaties. 'Moral distress' wordt gezien als een toenemend probleem in de zorg en welzijnssector (Ulrich & Grady, 2018). Het heeft betrekking op waarden van professionals die in het gedrang komen in het verlenen van zorg of diensten aan patiënten, bewoners of cliënten. Het thema waardigheid heeft ook betrekking op cliënten, wiens waarden en voorkeuren lang niet altijd gehoor vinden binnen de zorg en dienstverlening.

Patiënt/cliënt/burgerparticipatie

Een tweede uitdaging betreft een methodologische vernieuwing. Vanuit de opdracht van lectoraten om kennis te ontwikkelen die bruikbaar is voor de beroepspraktijk, is het professionele perspectief centraal komen te staan. Vraagstukken waar professionals mee worstelen, zijn het uitgangspunt voor onderzoek van het lectoraat. Het cliënt perspectief is in onderzoek van het lectoraat wel degelijk aanwezig, maar veelal op een indirecte wijze, via de verhalen die professionals ophalen bij cliënten. Dit heeft te maken met de focus van praktijkgericht onderzoek in het hoger beroepsonderwijs, waar professionele vraagstukken centraal staan. Het lectoraat staat echter een multi-perspectief voor op de vraagstukken die zich voordoen in de praktijk en heeft participatie van belanghebbenden als een van haar kernprincipes. In toekomstige projecten zou het lectoraat nadrukkelijker dan nu het geval is, cliënten en cliëntenorganisaties actief kunnen betrekken en hier vraagstukken ophalen voor onderzoek en ontwikkeling. Zeker bij het thema 'eigen regie en waardigheid' van de cliënt, kan dit perspectief niet ontbreken.

Prioriteiten in de beroepspraktijk

Een derde uitdaging voor het lectoraat heeft betrekking op de gesitueerdheid van het lectoraat in de regio en de beroepspraktijken van verpleegkundigen, gerontologen en managers in de zorg. Uitgangspunt in de werkwijze en daarmee ook het onderzoek van het lectoraat is dat er dialogische afstemming wordt gezocht met de vraagstukken die in die beroepspraktijken aan de orde zijn. Wat we bemerken is dat persoonsgerichte praktijkvoering weliswaar zonder uitzondering door organisaties en medewerkers onderschreven wordt ('je kunt er niet tegen zijn'), maar dat het vaak geen prioriteit heeft. Dit heeft te maken met de vele (andere) ontwikkelingen die zich voordoen, zoals de technologische ontwikkelingen in de zorg, zelfsturing door medewerkers en teams, extramuralisering en arbeidsmarktkrapte. Het lectoraat dient voortdurend een vertaalslag te maken tussen haar visie en uitgangspunten en de kwesties die in de beroepspraktijk aan de orde zijn. Voor financiering zal het lectoraat in toenemende mate afhankelijk zijn van tweede en derde geldstromen; dan wordt het extra belangrijk dat deze vertaalslag gemaakt wordt. De uitdaging is om persoonsgerichte praktijkvoering als perspectief te blijven voeren, maar het programma langs voor de beroepspraktijk duidelijk herkenbare kwesties of thema's op te pakken. De drie genoemde thema's kunnen hiervoor het kader vormen.

Doorontwikkeling structuur lectoraat

Tot slot heeft de ontwikkeling van drie inhoudelijke programmalijnen en vier ondersteunende lijnen naar drie thema's ook consequenties voor de doorontwikkeling van de structuur van het lectoraat. Dient het lectoraat een team te blijven met de rollen van programmaleiders of is een andere organisatiestructuur nodig? Daarbij vormt ook de toename in het aantal ZICs en ZINs een uitdaging, omdat dit leidt tot een uitdijend ZIC-team in de nabije toekomst als de organisatiestructuur van het lectoraat (en FHMG) zich niet mee ontwikkelt. Hoe kan het lectoraat meebewegen met de doorontwikkeling van de inhoud, het werkveld en van de FHMG-organisatie? Dit zijn vragen waarop we in de nabije toekomst een antwoord dienen te vinden, dit ook in het licht van de vacature die ontstaan is met het vertrek van de lector. Inmiddels zijn hierover verschillende gesprekken gevoerd in het instituut en is besloten tot het schrijven van een verlengingsaanvraag van het lectoraat Persoonsgerichte Praktijkvoering waarbij wordt voortgeborduurd op de reeds ontwikkelde kennis en ingezet wordt op het werven van twee nieuwe lectoren. De bevindingen van de huidige visitatie zullen hierin meegenomen worden. Daarnaast zal een nieuw domeinbreed lectoraat aangevraagd worden met als focus de ontwikkeling van professionele werkplaatsen.

Literatuurlijst

Brand, S., Van der Zijpp, T., Leijters, J., Schuurmans, S., Chakrouni, J., Van der Sanden, N. Onderwijs in morele sensitiviteit bij technologie in zorg. *Tijdschrift voor ethiek en gezondheidszorg*, accepted, juni 2019

Cardiff, S., & F. Van Lieshout. Het kritisch-creatief hermeneutisch data-analyseraamwerk. *Kwalon* 2014; 19(2): 30-36.

Van Lieshout, F., Jacobs, G., Cardiff, S. (2017). *Actieonderzoek: Principes voor verandering in zorg en welzijn*. Van Gorcum, Assen (NL).

Jacobs G. *Ontwikkelen van verbindingen; persoonsgerichte en evidence-based praktijkvoering in zorg en welzijn*. Eindhoven: Fontys Hogescholen; 2013.

McCormack, B., & McCance, T. (2010). *Person-Centred Nursing: Theory and Practice*. Oxford: Wiley-Blackwell.

McCormack, B., & McCance, T. (Eds.). (2017). *Person-Centred Practice in Nursing and Health Care: Theory and Practice* (2nd ed.). Oxford: Wiley-Blackwell.

McCormack, B., Borg, M., Cardiff, S., Dewing, J., Jacobs, G., Titchen, A., Lieshout van, F., Wilson, V. (2017). A Kaleidoscope of Hope: exploring experiences of hope among service users, families and practitioners in various health care contexts. *Journal of Holistic Nursing*. Volume: 35 issue: 3, page(s): 247-258. <https://doi.org/10.1177/0898010116658365>

McCormack B, Eide T, Skovdahl K, Eide H, Kapstad H, van Dulmen S, editors. *Person-Centred Healthcare Research*. Oxford: Wiley-Blackwell; 2017; pp. 61-68

Niessen, T., Jeronimus, H. & Jacobs, G. (2018). *Mindfulness in persoonsgerichte zorg: oefeningen in aandacht*. Boom/Lemma, Amsterdam.

Pijper de, R., Cardiff, S. (2017) Verdraaid Goed Leren: Van onderwijzen naar persoonsgericht faciliteren van leren. *O&G*. 1: 25-28

Ulrich, C.M. & C. Grady (Eds) (2018). *Moral distress in the health professions*. Springer.

Snoeren, M. M. W. C., Raaijmakers, R., Niessen, T. J. H., & Abma, T. A. (2016). Mentoring with(in) care: A co-constructed auto-ethnography of mutual learning. *Journal of Organizational Behavior*, 37(1). <https://doi.org/10.1002/job.2011>

Van der Zijpp, T., Hamers-Janssen, M., Kisjes, H., Leijtens, J., Van Ham, M., Sponselee, A-M. Veranderende zorgrelaties bij het gebruik van beeldschermzorg: kennissynthese. *Verpleegkunde*, 2019; 1: 6-13.

Wouters E, van der Zijpp T, Nieboer M. (2017). (B)eHealth. *Technologie voor een gezonde toekomst*. Houten: Bohn Stafleu van Lochem.